

LA NIT, ESPAI CREADOR

La nit és el cau de l'animal primitiu que tots portem a dins, el lloc de la nuesa més extremada, i no solament de la nuesa del cos, sinó sobretot de la nuesa de la consciència. Ens despullem dels nostres personatges socials i de les nostres representacions, tant com de les nostres pors escèniques, tan bon punt ens endinsem en la nit. Convertits en un feix de sentiments, d'il·lusions i de projeccions quan ens acotxen les penombres nocturnes. La nit es converteix per a cada mortal en la xemeneia per on respira el fogar de l'amor lliure de tot convencionalisme i de tota censura i repressió, el lloc propici de la creació i la transgressió, en contraposició al lloc de la norma que representa precisament el dia. A l'*Arcàdia*, el paradís bucòlic de pastors i pastores, quan arriba l'hora fosca comença la frenesia de l'activitat festejadora inspirada només en la remor de les fontanes, la celística de l'estelada i la piuladissa de l'ocellada que s'ajoca, tot sota l'empar de la nit. Les parelles refan la trencadissa i dibuixen, en la nit, els nous projectes. La imaginació hi vola a pler i es rescabala de la càrrega eixarxidora de la llei, de la normativa conductual que, per contra, actua a plena llum del dia. La nit permet que el nostre inconscient s'enriqueixi de sensacions, de relacions, de contactes, de plaers prohibits durant la claror del dia, talment un verger desert de dia i de nit poblat de bestioles de tota classe que s'hi fan presents, no només per poder caçar de nit, sinó pel simple plaer de viure-hi i de moure-s'hi amb plena llibertat i caprici.

Són molts els artistes de tota mena que han pres la nit pel dia a l'hora de les seves creacions artístiques. El famós escriptor francès Marcel Proust va escriure de nit la totalitat de la seva obra mestra *A la recerca del temps perdut*, i tants i tants d'altres creadors que només es poden concentrar i només els és possible crear de nit. Una tradició que entronca amb la tradició mística expressada en l'obra de S. Joan de la Creu, *Noche oscura*. I resumida en el poema *canciones del alma*, i que l'estrofa cinquena fa:

*¡Oh noche que guiaste!
¡Oh noche amable más que el alborada!
¡Oh noche que juntaste
Amado con amada,
amada en el Amado
transformada!*

En els temps actuals es donen tota una sèrie de símptomes que fan que hom pugui parlar d'una nova *cultura de la nit*. En el món dels joves el temps es concentra simbòlicament en la nit, que s'ha convertit en alguna cosa més que en un temps per descansar, per somiar o per crear. S'ha convertit en ells i per ells en un potencial mobilitzador en tots els sentits. La nit, pels joves, és la pròpia escenificació del present (que és el temps real i realitzador), en la qual se suspenen les altres referències de temps, passat i futur, que perden el sentit. Hom experimenta una mena de sortida del calendari i del rellotge. El jove actual no mira mai el rellotge, en la nit. Tornarà a casa quan s'esvaeixi la nit, quan els grans ja s'hagin llevat, aleshores ell s'anirà a dormir per no haver de donar explicacions i haver de dialogar amb un llenguatge que se li fa feixuc, difícil, estrany: *diantre, com parlen els grans!* De fet, totes les subversions contra tots els ordres establerts s'han dut a terme i s'han forjat en la nit. Cal preguntar-se avui, com sempre, quina en deu tramar avui la nova generació que rondi tant de nit, que visqui tant en la nit. És possible que no vulgui només transgredir i prou. Potser també vol crear alguna cosa nova, alguns valors nous i poc consolidats i per això s'escuda en la foscor per la temença de no poder suportar la crítica i el xoc de la cultura, els valors i les autoritats de sempre, aquelles que s'exhibeixen a ple dia i que acaben sempre aixafant-ho o integrant-ho tot.

Com que la llum de ple dia compromet els nostres propis compromisos i relacions, per això sovint les persones i les noves generacions necessiten un espai "nicodèmic" (nicodem és aquell publicà jueu que va anar a trobar Jesús de nit per tal de contrastar la nova doctrina amb la seva vida), un espai i unes noves relacions que congruïn i emparin els nostres canvis, les nostres conversions. La nova cultura, la pedagogia actual, ha de tenir present, ha de comptar, amb aquestes noves *arcàdies*, aquests nous vergers,

aquests nous espais *nicodèmics*, aquests nous moviments culturals que es forgen en la nit i que ho fan precisament en la nit com a únic espai generador possible a causa de la novetat i per tal de superar la sensació de la incomprensió per part de la llum del dia, la sempre, l'oficial, la reconeguda. Aquest joc antitètic i paradoxal entre la transgressió i la norma, la subversió i l'ordre establert, la imaginació i l'actuació, la nit i el dia, la foscor i la llum, pot ser un joc creatiu, un requisit estructural, la manera de comportar-se i de desenvolupar-se tant la *psiquè* humana com la cultura.